

соціально-економічних, політичних та особистих прав і законних інтересів, а також відновлення порушених прав. Класифікація різних видів публічних скарг, за допомогою яких реалізується вищевказане право має важливе теоретико-наукове значення і глибокий практичний зміст, що, передусім, сприяє удосконаленню законодавства у сфері звернень громадян.

Водночас, відповідальність органів публічної адміністрації (їх посадових (службових осіб)) за несвоєчасний або неякісний розгляд звернень громадян – це могутній інструмент стимулювання їх ініціативної і ефективної діяльності, адже практика показує, що значна кількість скарг, що надходять до органів влади, пов'язані з безвідповідальним, формальним розглядом первісних звернень.

Література

1. Конституція України: Із змінами, внесеними згідно із Законом України № 2222-IV від 8 грудня 2004 року. – К. : Велес, 2008. – 48 с.

2. Алексеев С.С. Правовые средства: постановка проблемы, понятие, классификация / С.С. Алексеев // Советское государство и право. – 1978. – № 9. – С. 12–19.

3. Про звернення громадян: Закон України від 2 жовтня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 47. – Ст. 256.

4. Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 року // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 35–36, 37. – Ст. 446.

5. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо боротьби з нелегальною міграцією: Закон України від 18 січня 2001 року // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 13. – Ст. 66.

6. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства: Закон України від 4 лютого 1994 року // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 23. – Ст. 61.

Загряцков М. Д. Право жалобы / М. Д. Загряцков // Право и жизнь. – 1923. – № 9 – С. 81–86.

УДК 336

БОРОТЬБА З КОРУПЦІЄЮ В ОРГАНАХ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ.

М.В. Маринюк

Львівського державного університету внутрішніх справ

На сучасному етапі формування і становлення України як незалежної, демократичної і правової держави, корупція являє собою особливо небезпечне явище. Вона підриває авторитет демократичних інститутів держави, гальмує хід економічних реформ і при цьому ущемляє права і свободи громадян. За оцінками фахівців, останніми роками найбільше поширення у всіх сферах суспільства отримало хабарництво й інші посадові злочини, пов'язані з корупцією.

Ключові слова: корупція, правопорушення, профілактика, боротьба, загально-соціальні заходи.

Вступна частина:

Постановка проблеми. Подолання корупції в Україні є найсерйознішою проблемою, нерозв'язання і загострення якої визначає міжнародне становище нашої держави та її політичний імідж у світі. Важливу роль у протидії корупційним проявам відведено адміністративному законодавству. Про це свідчить спрямованість Закону України “Про боротьбу з корупцією” на широке застосування адміністративної відповідальності за корупційні діяння та інші діяння, що пов'язані з корупцією.

Стан дослідження проблеми: Проблемам корупції та запобіганню цьому явищу приділяли увагу багато вчених України та країн близького зарубіжжя, зокрема: Алексєєв А.І., Багрій – Шахматов Л.В., Бородін С.В., Голіна В. В., Даьшин І.М., Долгова А.І., Жалінський А.Е., Зелінський А.Ф., Ігошев К.Є, Кузнєцова Н.Ф., Лунєєв В.В., Медведчук В.В., Мінковський Г.М., Саркисов Г.С., Устінов В.С.

Мета: Дослідити стан корупційних діянь в нашій державі, а також визначити загально соціальні та спеціально-кримінологічні заходи у профілактичній роботі щодо запобігання корупції в органах виконавчої влади.

Основна частина. Корупція тісно пов'язана з організованою злочинністю і негативно впливає на функціонування державної влади – законодавчої, виконавчої, судової. Саме внаслідок цього корупція поступово перетворюється з ординарного злочину на соціальну хворобу, порушуючи при цьому законні права та інтереси громадян.

Таке негативне явище як корупція вражає дуже широке коло суспільних відносин, які існують у державі.

Передусім – це комплекс економічних відносин. Так, корупція призводить до розширення сфери тіньової економіки. Це насамперед спричиняє зменшення надходжень до бюджету держави у вигляді податків, зборів (обов'язкових платежів). Як наслідок – держава втрачає важелі управління економікою, загострюються соціальні проблеми через неможливість виконання зобов'язань щодо фінансування соціальної сфери. Загострюється бюджетна криза, знижується спроможність влади розв'язувати соціальні проблеми.

Проникнення корупції до органів виконавчої влади призводить до надання незаконних переваг та підтримки монопольного становища на ринку суб'єктів підприємницької діяльності.

Таким чином порушується стаття 42 Конституції України, яка передбачає: “Держава забезпечує захист конкуренції у підприємницькій діяльності. Не допускається зловживання монопольним становищем на ринку, неправомірне обмеження конкуренції та недобросовісна конкуренція”.

Порушення ринкових механізмів спричиняє зниження ефективності ринку і дискредитацію ідеї ринкової конкуренції. Знижується довіра учасників ринку до спроможності влади встановлювати і дотримуватися чесних правил ринкової гри. Погіршується інвестиційний клімат, і проблеми подолання спаду виробництва, відновлення основних фондів не знаходять свого вирішення. Тому в економічній сфері необхідно сприяти конкуренції і позбавлятися монополії.

Необхідно розвивати прозорість під час розподілу державних замовлень. Ґрунтом, на якому проростає корупція в економічній сфері, є так званий бартер. Умови, які підштовхують до корупції в економічній сфері, викладені в публікації О. Секрева “Тень” легалізують не следует”.(1) Автор наводить дані, що у 1998 році на п'яти аукціонах було продано лише 0,6 % газу, запропонованого до продажу. Склалася парадоксальна ситуація: на аукціонах середня ціна за тисячу кубометрів газу становила 39,2 долара США, а в торговому домі “Газ України” він продається по 50 доларів США. Проте газ купують у торговому домі. Чому? Тому що на аукціоні треба платити живими грошима, а тут можна розраховуватися бартером. Як відомо, в Україні у суб'єктів господарської діяльності існують великі проблеми з наявністю вільних грошей, тому всі вони намагаються використати бартер. Газ, куплений за бартером, розподіляють, а не продають через аукціон, тому створюється сприятливе середовище для корупції.

Надзвичайно негативний вплив має корупція на процеси приватизації у зв'язку з тим, що внаслідок її дії сповільнюється поява ефективних приватних власників. Нерідко буває так, що втягуючи у корупційну діяльність державних службовців, деякі ділки скуповують величезні підприємства, нерухомість за мізерні суми. Тому саме у сфері приватизації необхідні гласність, прозорість, контроль. Треба щоб процес приватизації був у центрі уваги всієї громадськості, був максимально прозорим, а його проведення широко висвітлювалося засобами масової інформації. Через неправомірну приватизацію різко збільшується майнова нерівність, що призводить до зубожіння значної частини населення, а це – до порушення

статті 48 Конституції України, яка передбачає: “Кожен має право на достатній життєвий рівень для себе і своєї сім’ї”.

З цього приводу слід відзначити, що Президент України у своєму виступі у Верховній Раді України 22 лютого 2000 року звертав увагу на те, що корупція є однією з головних причин економічних труднощів і соціальної напруженості в державі. Президент України також зазначав, що “корупція є не породженням і супутником ринкових реформ, а навпаки, наслідком їхньої повільності, непослідовності і незавершеності”.

У сфері політичного життя держави поширення корупції може призвести до зміщення цілей політики від загальнонаціонального розвитку до забезпечення володарювання олігархічних угруповань. Важливо відзначити й те, що поширення корупції призводить до зниження політичної конкуренції в державі, а реальна політична конкуренція слугує противагою та обмежувачем для корупції в політичній сфері, з одного боку, і для політичного екстремізму – з другого. Внаслідок цього знижуються шанси політичної стабільності. При цьому, з урахуванням інших умов, здійснюється плавний перехід від напівлегітимного лобізму до відвертої корупції.

Корупція є одним із факторів, який “роз’їдає” і виборчу систему держави. Першо-причиною цього є недосконалість виборчого законодавства, яке надмірно захищає депутатський статус, не забезпечує реальної залежності виборних осіб від виборців.

З правової точки зору, у разі поширення корупції в державі дискредитується право як основний інструмент регулювання життя держави і суспільства. У суспільній свідомості формується думка про беззахисність громадян і перед злочинністю, і перед владою.

Крім того, корумпованість правоохоронних органів призводить до зміцнення організованої злочинності, яка, об’єднуючись із корумпованими групами чиновників і підприємців, посилюється все більше, оскільки має доступ до політичної влади і можливості для відмивання грошей. Як наслідок – громадяни зневірюються у цінностях демократії, руйнуються демократичні інститути, ставиться під загрозу існування громадянського суспільства.

Не можна не відзначити й те, що всі ці фактори призводять до погіршення міжнародного іміджу держави, зростає загроза її економічної та політичної ізоляції.

Серед причин корупції можна назвати: невдале проведення економічних реформ; зволікання з проведенням адміністративної реформи, а отже, існування старої структури державних органів управління; збереження принципів закритості, келійності, непрозорості у прийнятті рішень державними органами; вкоріненість негативних чиновницьких традицій; низький рівень управлінської культури в органах державної влади; падіння життєвого рівня населення, зокрема державних службовців.

Прямолінійний підхід до викорінення корупції в органах виконавчої влади може негативно вплинути на фундаментальні права людини і громадянина. Програми і послуги, що передбачають можливість виникнення корупції, складно ліквідувати повністю. Може виникнути потреба в бюрократичному механізмі для ефективного адміністрування, а більш сильне примушення або стримування є зовсім недешевим. Тому мета полягає не в досягненні повної чесності, а, скоріш, у значному підвищенні порядності і, таким чином, ефективності та дієвості щодо виконання обов’язків державними службовцями.

Водночас корупції краще запобігати, а також вести з нею боротьбу в умовах народовладдя, плюралізму, терпимості, пріоритету прав та свобод людини і громадянина, свободи слова та особистої безпеки – середовища, яке гарантує тільки демократія.

На мою думку, найбільш точно та розгорнуто дає визначення протидії корупції М.І. Мельник: “протидія корупції – це система заходів політичного, організаційно-управлінського, ідеологічного, соціально-психологічного та іншого характеру, що мають цільове спрямування на зменшення обсягів корупції, зміну характеру корупційних проявів, обмеження взаємовпливу корупції та інших соціальних явищ і процесів, збільшення ризику для осіб, які вчиняють корупційні правопорушення, нейтралізацію дій та усунення факторів корупції, виявлення, припинення та розслідування проявів корупції, притягнення винних у вчиненні

корупційних правопорушень осіб до юридичної відповідальності, поновлення законних прав та інтересів фізичних та юридичних осіб, усунення наслідків корупційних діянь”.

Беручи за основу вищенаведене поняття, окреслимо головні напрями протидії корупції: подальше вдосконалення законодавчої бази; запобігання корупції; виявлення, припинення та розслідування корупційних правопорушень; забезпечення покарання осіб, винних у вчиненні корупційних правопорушень; поновлення порушених корупційними діяннями законних прав та інтересів осіб; усунення наслідків корупційних діянь.

На мою думку, необхідно детальніше зупинитися на питанні запобігання корупції як одного з основних напрямів протидії цьому явищу.

Під запобіганням у загальному тлумаченні слід розуміти особливий вид соціального управління, який покликаний забезпечити безпеку прав і полягає у розробленні та здійсненні спеціальних заходів щодо виявлення і усунення детермінант злочинності, а також у запобіжному впливі на осіб, схильних до протиправної поведінки.

При організації запобігання поширенню корупції, попередження її проявів необхідно врахувати низку факторів:

- § політичний, пов'язаний з чітким розмежуванням компетенції органів законодавчої, виконавчої та судової влади на всіх рівнях;
- § нормативно-правовий, який полягає у необхідності вдосконалення нормативно визначених механізмів реалізації Закону України “Про боротьбу з корупцією”;
- § організаційний, що проявляється в необхідності вдосконалення взаємодії органів, що ведуть боротьбу з корупцією;
- § економічний, обумовлений перехідним станом в управлінні економікою;
- § кадровий, пов'язаний з удосконаленням системи добору та підготовки персоналу державної служби;
- § морально-психологічний, зумовлений нерозвинутістю традицій етики державних службовців.

До прийняття Закону України “Про боротьбу з корупцією” в Україні діяли нормативні акти, якими декларативно проголошувалася необхідність боротьби з корупцією, але при цьому не визначалися правові та організаційні засади для запобігання, виявлення та припинення проявів корупції, усунення шкідливих наслідків, завданих корупційними діяннями.

Вже тривалий час Україна живе в новому правовому полі, яке було створено у зв'язку з прийняттям Закону України “Про боротьбу з корупцією” (5 жовтня 1995 року) та низки пов'язаних з ним нормативно-правових актів, спрямованих на боротьбу з корупцією. Так, Верховна Рада України сім разів вносила зміни до зазначеного Закону. Останні зміни, внесені 12 вересня 2002 року, врахували восьмирічну практику застосування Закону України “Про боротьбу з корупцією” та зміни, які відбулися в суспільному житті і в законодавстві.

Кабінет Міністрів України в руслі вимог Закону України “Про боротьбу з корупцією” прийняв дві постанови: від 24 квітня 1997 року “Про затвердження плану заходів організаційного забезпечення реалізації Національної програми боротьби з корупцією” та від 28 червня 1997 року “Про порядок звітування органів виконавчої влади про дотримання вимог Закону України “Про боротьбу з корупцією”. 20 березня 1998 року Кабінет Міністрів України прийняв постанову “Про стан виконання центральними і місцевими органами виконавчої влади Закону України “Про боротьбу з корупцією” та Національної програми боротьби з корупцією”. Важливим документом також стала Концепція боротьби з корупцією на 1998–2005 роки, затверджена Указом Президента України від 24 квітня 1998 року.

Зазначені документи становлять правову базу боротьби з корупцією на теренах України.

Розглядаючи засоби та методи запобігання корупції, передусім виділимо такі **основні види**:

- а) профілактичні дії;
- б) система правових актів, спрямованих на боротьбу з корупцією;
- в) діяльність державних органів щодо викорінення корупції.

Головним базисом очищення суспільства від корупції є запровадження демократичних засад у сфері суспільного життя та дерегуляція економіки, скорочення обсягів державного регулювання економікою.

Стратегія профілактики корупційних діянь в економічній сфері полягає у виведенні частини економіки, яка перебуває в тіньовій сфері, на легальне існування. Така стратегія може розгортатися за умов удосконалення системи оподаткування, зменшення податкового тиску на підприємців та спрощення порядку стягнення податків.

У політичній сфері запобіганню корупційних діянь сприятиме політичне структурування суспільства, зміцнення політичних партій у суспільному житті, формування Уряду на базі однієї партії чи на базі блоку партій, зростання їхньої відповідальності перед суспільством за наслідки діяльності Уряду.

Важливим напрямом проведення та зміцнення профілактичних заходів щодо корупційних діянь є підтримка утворення неурядових організацій, що ставлять метою своєї діяльності ознайомлення населення із загрозою, яку несе для суспільства корупція, а також підвищення рівня громадянської свідомості та активності населення у боротьбі з цим явищем. Велику роль у цій справі можуть відіграти засоби масової інформації, які постійно приділятимуть увагу питанням боротьби з корупційними діяннями, формуватимуть у населення громадянську гідність, систематично інформуватимуть населення про судові процеси над корупціонерами.

Досить поширеним порушенням в Україні є ігнорування державними службовцями заборони на господарську діяльність і заняття бізнесом. Найчастіше таке порушення законодавства про державну службу допускають народні депутати. З цього приводу, на нашу думку, необхідно вдосконалити законодавство, аби виключити можливість таких протизаконних дій.

У ряді економічно-правових заходів, спрямованих на зниження рівня корупційних діянь слід виділити і такий напрям роботи, як створення дійової економічно-фінансової системи контролю та протидії легалізації “брудних грошей”.

Негативним процесам, пов’язаним з корупцією, певною мірою сприяє зволікання з проведенням адміністративної реформи, у процесі якої мали б бути конкретизовані та законодавчо визначені місце, роль та повноваження окремих механізмів держави відповідно до принципу розподілу влади, закріпленого у статті 6 Конституції України.

Проведення адміністративно-правової реформи в Україні передбачає реформування системи органів виконавчої влади. Без здійснення системної, науково обґрунтованої адміністративної реформи не може йтися про досягнення відчутних результатів у сфері протидії корупції. Між реформою державного управління і результативністю протидії корупції існує безпосередній причинний зв’язок. Фрагментарні рішення щодо змін у системі державного апарату не можуть змінити ситуацію у сфері боротьби з корупцією. Це, зокрема, стосується утворення і функціонування спеціальної антикорупційної структури, на необхідності якої протягом останніх п’яти років наголошувалося багато разів.

Діяльність виконавчої влади в нових ринкових умовах пов’язується з активізацією боротьби з корупцією у системі цих органів. Передбачається створити такі умови протидії корупційним діям, які виключали б можливість протизаконної діяльності певної частини державних службовців.

За критерієм цільової спрямованості розрізняють загальносоціальне та спеціально-кримінологічне запобігання корупції. Загальносоціальне запобігання корупції – це діяльність органів законодавчої, виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з виявлення, нейтралізації та усунення соціальних передумов корупційних діянь. Спеціально-кримінологічні заходи запобігання проявам корупції – це цілеспрямована дія органів, які ведуть боротьбу з корупцією, та посадових осіб, які за своїми службовими обов’язками мають боротися з корупцією, на безпосередні чинники корупційних діянь, що передбачає використання спеціальних кримінологічних засобів.

Заходи загально-соціального та спеціально-кримінологічного характеру мають розроблятися і здійснюватися одночасно, в межах реалізації єдиної системи запобігання корупції. Кожен з таких заходів відіграє у профілактичній антикорупційній діяльності свою особливу роль. Водночас загально-соціальне запобігання за характером і масштабом профілактичного впливу є головним у системі запобігання корупції. Провідне місце у профілактичній діяльності належить заходам, спрямованим на демократизацію українського суспільства, стабілізацію політичної ситуації, реформування політичних відносин, розв'язання найгостріших соціальних проблем, забезпечення реалізації конституційних прав і свобод людини і громадянина. Характер профілактичних заходів обумовлюється рівнем їхнього наукового обґрунтування, глибиною з'ясування факторів, що породжують корупцію на сучасному етапі розвитку нашої держави.

Заходи загально-соціального та спеціально-кримінологічного запобігання корупції переплітаються, взаємно переходять один в інший. Заходи соціально-кримінологічного запобігання корупції спрямовані на певний вид корупційних правопорушень, а заходи загально-соціального запобігання здійснюють профілактику, як правило, всього комплексу соціальних передумов корупції, причин та умов виникнення більшості видів корупційних правопорушень.

Розглянемо детальніше питання загально-соціального запобігання корупції. До загально-соціальних заходів запобігання корупції належить діяльність, пов'язана з розробленням та реалізацією системи заходів політичного, економічного, організаційно-управлінського, ідеологічного, культурно-виховного та іншого характеру, спрямованих на створення належних засад розвитку і вдосконалення суспільних відносин на правовій основі, реалізації всіма суб'єктами своїх прав і виконання обов'язків згідно з законом, недопущення виникнення, а також усунення, нейтралізація та обмеження дії соціальних передумов корупції.

Функцію загально-соціального запобігання корупції має здійснити політика держави в економічній, соціальній, правовій та інших сферах. Як зазначає В. В. Голіна, проведення в країні обґрунтованої політики створює необхідні економічні, соціальні, психологічні, організаційні, правові та інші передумови для ефективного соціально-кримінологічного запобігання злочинності.

Характерними ознаками загально-соціального запобігання корупції є масштабність, різносторонність та всеохоплюючий характер, що виступають підґрунтям для соціально-кримінологічного запобігання корупції, та здатність вплинути на соціальні передумови цього явища у різних сферах суспільного життя держави.

Напрями загально-соціального запобігання корупції:

- § реформування системи управління – з метою забезпечення демократичного формування та функціонування всіх гілок влади сприяти уникненню численних конфліктних ситуацій, які виникають у разі дисбалансу владних інституцій, дублюванні їхніх повноважень, виконанні природно непритаманних функцій, що на мікрорівні викликає нестабільність у державі та суспільстві і створює передумови для різного роду службових зловживань;
- § забезпечення відкритості влади – діяльність органів виконавчої влади та їхніх посадових осіб має стати прозорою для громадян України;
- § удосконалення системи державного управління – здійснення системної науково обґрунтованої адміністративної реформи в органах виконавчої влади України;
- § підвищення рівня громадянської свідомості, здійснення комплексу заходів виховного та просвітницького характеру, спрямованих на формування антикорупційної правосвідомості громадян України.

У грудні 2003 року у м. Меріда (Мексика) відбулася Політична конференція з підписання Конвенції ООН проти корупції, в якій взяла участь делегація з України. Підписання Конвенції ООН проти корупції підтвердило відданість України справі боротьби з корупцією та однозначно сприятиме її позитивному іміджу серед інших країн – учасниць конференції.

У Конвенції ООН проти корупції, зокрема, зазначається, що держави – учасниці Конвенції:

- занепокоєні серйозністю породжуваних корупцією проблем і загроз для стабільності та безпеки суспільства, що підриває демократичні інститути і цінності, етичні цінності та справедливість і завдає шкоди сталому розвитку і правопорядку;
- занепокоєні зв'язками між корупцією та іншими формами злочинності, такими як організована та економічна злочинність, зокрема відмивання “брудних грошей”;
- впевнені в тому, що для ефективного запобігання і боротьби з корупцією необхідно мати комплексний підхід.

Спеціально-кримінологічне запобігання корупції – це діяльність з розроблення та реалізації системи спеціальних заходів, спрямованих на усунення, нейтралізацію, обмеження дій факторів корупції, перешкоджання здійсненню протиправні дії конкретної особи щодо реалізації наміру вчинення корупційного правопорушення, припинення корупційної діяльності, яка вже почалася, з метою недопущення протиправного результату чи переростання корупційного діяння в більш небезпечне. Спеціально-кримінологічне запобігання корупції, на відміну від загально-соціального, спрямоване на профілактику та припинення корупційних проявів.

Заходи спеціально-кримінологічного запобігання є предметом спеціальних чи загальних нормативно-правових актів протидії корупції. В Україні до таких актів належать Конституція України, Закон України “Про державну службу”, Закон України “Про боротьбу з корупцією”, Національна програма боротьби з корупцією, План заходів, спрямованих на боротьбу з корупцією, Комплексна програма профілактики злочинності. Зазначені Закони, відповідні акти Президента України та Кабінету Міністрів України створили організаційно-правову базу для проведення єдиної державної політики у сфері боротьби з корупцією, запровадження цілісної системи роботи щодо підвищення відповідальності державних службовців органів виконавчої влади та дотримання основних принципів державної служби.

Антикорупційні заходи спеціально-кримінологічного запобігання корупції в органах виконавчої влади можуть мати застережний або обмежувальний характер і полягають у встановленні певних вимог, обмежень чи заборон стосовно осіб, які претендують на службу в органах виконавчої влади, проходять таку службу чи звільнилися з неї. Профілактичні антикорупційні заходи визначають вимоги, обмеження та заборони, які:

1. застосовуються у разі прийняття (призначення чи обрання) особи на державну службу;
2. встановлюються для службовців під час проходження ними служби (перебування на службі);
3. передбачаються для осіб, які звільнилися з державної служби (заборона працювати на підприємствах, які вони контролювали; заборона займати певні посади чи займатися певною діяльністю, балотуватися на виборні посади тощо).

Ці заходи мають профілактичне антикорупційне спрямування, головною метою якого є:

- недопущення на державну службу осіб, які за своїми моральними та діловими якостями не можуть перебувати на такій службі;
- обмеження можливостей щодо використання влади або службового становища для протиправного задоволення особистого інтересу чи інтересу третіх осіб.

При цьому кожен вид таких профілактичних заходів спрямовується на досягнення спеціальної мети. Застосування першого виду заходів (установлення певних вимог та обмежень у разі прийняття на зазначену службу) має на меті не допустити в органи виконавчої влади осіб:

- попередня діяльність яких несумісна з перебуванням на державній службі;
- які за своїми діловими та моральними якостями не можуть перебувати на державній службі;
- які прагнуть використати владу як засіб незаконного збагачення або для сприяння діяльності організованих злочинних угруповань.

Іншими словами, ці обмеження мають на меті забезпечити публічну владу від осіб, схильних до вчинення корупційних правопорушень, і таким чином запобігти поширенню корупції в суспільстві.

Одним із найважливіших заходів спеціально-кримінологічного запобігання є суворе дотримання встановлених правил добору кадрів на посади державних службовців в органах виконавчої влади України. Необхідно ретельно перевіряти ділові та моральні якості кожного кандидата, який претендує на таку посаду, щоб виключити саму можливість призначення на посади, пов'язані з виконанням функцій держави, людей нечесних, корисливих, безвідповідальних, забезпечити постійний контроль за виконанням державним службовцем покладених на нього обов'язків з точки зору доброчесності, відданості справі та компетенції, зміцнити дисципліну праці.

Обмеження щодо прийняття на службу в органи виконавчої влади можуть бути пов'язані, зокрема, з:

- певним статусом особи (її судимістю);
- наявністю рішення судового органу щодо позбавлення особи відповідно до закону права займати посади в органах виконавчої влади протягом установленого терміну;
- можливістю виникнення недопустимих з точки зору сумісності виконання службових обов'язків ситуацій, якщо в разі прийняття на державну службу особи вона буде безпосередньо підпорядкована особам, що є близькими родичами чи свояками;
- моральними якостями особи;
- правомірністю одержання доходів та придбання майна тощо.

Профілактичні заходи другого виду призначені для:

- недопущення конфлікту державних і приватних інтересів;
- унеможливлення зловживання владою або службовим становищем;
- виявлення доходів та майна, отриманих неправомірним шляхом;
- запобігання подальшій корупції, корупційній поведінці (статті 5 та 6 Закону України "Про боротьбу з корупцією").

Заходи третього виду спрямовані на недопущення завдання особою, яка звільнилася з державної служби, шкоди інтересам держави і суспільства шляхом використання інформації або інших можливостей, пов'язаних з попередньою службою, а також виключення можливості їхнього використання в особистих інтересах чи інтересах інших осіб.

Головною складовою протидії поширенню корупції є зміцнення інституту державної служби.

На нашу думку, для стабілізації становища в органах виконавчої влади необхідно вжити таких спеціально-кримінологічних заходів запобігання корупції:

- прийняття та впровадження Законів України "Про Кабінет Міністрів України", "Про міністерства та інші центральні органи виконавчої влади", що визначатимуть повноваження цих органів;
- під жорсткий контроль необхідно поставити не лише органи управління, а й їхні структури, функції, повноваження, порядок роботи тощо. Особливою незахищеністю перед корупцією вирізняються нові структури влади, в яких внутрішні механізми блокування корупційних проявів слабкі або навіть зовсім відсутні. У такій ситуації контроль має супроводжуватися ще й організаційною підтримкою;
- робота посадових осіб має бути відкрита через систему обов'язкових звітів, інформування та спілкування, зокрема через засоби масової інформації;
- необхідно визначити перелік посад, які потенційно найбільше можуть зазнати корозії хабарництва, протекціонізму, незаконного лобізму та інших проявів корупції. Слід максимально розвантажити ці посади від таких розпорядчих функцій, які можна здійснити через інші механізми і структури.
- Ці заходи можуть бути передбачені як у спеціальних антикорупційних нормативно-правових актах, так і в нормативних актах, що регламентують службу в органах виконавчої влади.

Висновки: Цілеспрямована боротьба з корупцією потребує тривалих соціально-економічних, політичних і правових перетворень. Ця діяльність має ґрунтуватися на поєднанні профілактичних і репресивних заходів, при цьому пріоритетна роль має надаватися профілактичним заходам загально-соціального і спеціально-кримінологічного характеру.

Законодавство, що направлено на боротьбу з корупцією в нашій країні на даний момент не справляється з поставленою задачею, Це свідчить про те, що державі необхідні реформи, які повинні максимально знизити рівень корупції, тому що викоринити це явище ще не вдалося жодній державі.

Література

1. Багрий-Шахматов Л.В. Уголовно-правовые и криминологические проблемы коррупции, теневой экономики и борьбы с ними: Учеб. пособие. – Одесса: Латстар. – 2001. – 529 с.
 2. Голіна В.В. Єдність загальносоціального і спеціально-кримінологічного попередження економічної злочинності // Проблеми боротьби зі злочинністю в сфері економічної діяльності. Матер. Міжнар. наук.–практ. конф. (Харків. 15–16 грудня 1998 р.) – Харків, 1999. – С. 124–130.
 3. Зелінський А.Ф., Коржанський М.Й. Корислива злочинна діяльність. – К.: Генеза, 1998. – 144 с.
 4. Криминологія: Підручник / Під заг. ред. О.М. Джужі. – К.: Юрінком Інтер, 2001. – Т. 2. – С. 24–25.
 5. Кучма Л.Д. Націю звеличують великі цілі і діла: Виступ Президента України у Верховній Раді України 22 лютого 2000 р. // Урядовий кур'єр. – 2000. – 23 лютого.
 6. Кучма Л.Д. Боротьба з корупцією – життєво необхідна справа: Виступ Президента України на Всеукраїнській нараді з проблем боротьби з організованою злочинністю і корупцією та захисту прав людини 29 січня 2004 р. // Урядовий кур'єр. – 2004. – 31 січня.
 7. Мельник М. І. Криминологічні та кримінально-правові проблеми протидії корупції: Автореф. дис. ...д-ра юрид. наук / Національна академія внутрішніх справ України. – К., 2002. – 31 с.
- Мельник М. І. Корупція: сутність, поняття, заходи протидії. – К.: Атіка, 2001. – 303 с.

УДК 342.95

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ПУБЛІЧНИХ АТРИБУТИВ І СИМВОЛІВ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

О.І. Баїк

Львівського державного університету внутрішніх справ

Ключові слова: адміністративно-правове регулювання, публічні атрибути, публічні символи.

Ключевые слова: административно-правовое регулирование, публичные атрибуты, публичные символы.

Key words: administrative legal regulation, public ensigns, public symbols.

Вступ. У сьогоднішній, як і в минулому, Україна заявляє про себе світу, тому сфера застосування публічних атрибутів і символів Української держави потребує вдосконалення, незважаючи на гостру внутрішньо-політичну боротьбу. Адміністративно-правове регулювання застосування публічних атрибутів і символів Української держави займає особливе